

Artikel over Restorative Circles door Harry Brockhus

Restorative Circles: de helende kring van de gemeenschap

Is dat niet ieders hartenwens: dat we een rechtssysteem creëren waarin medemenselijkheid en zorg voor elkaar een plaats hebben? En hoe brengen we mensen in verbinding met elkaar terwijl ze geconfronteerd worden met criminaliteit en geweld? Uit Brazilië komt een hoopvol antwoord op deze vragen: Restorative Circles.

De methode van de Restorative Circles (helende kringen, RC) is door Dominic Barter ontwikkeld in Brazilië. Sinds 1994 leert Barter gemeenschappen hoe je zelf verantwoordelijkheid kunt nemen en oude wonden kunt helen. RC brengen daders en slachtoffers van misdaden samen in een kring en nodigt ze uit tot gesprek. Iedereen die bij de zaak betrokken is, kan meepraten. Zoals familieleden, vrienden en collega's, maar ook burens, politiemensen, maatschappelijk werkers en getuigen. Iedereen die direct of indirect te maken heeft met het voorval. Dominic Barter: "Iedereen betreedt de kring als mens en laat z'n functie erbuiten. Je doet vrijwillig mee, met de intentie om verantwoordelijkheid te nemen voor wat er is gebeurd en wat er gaat komen."

De kring als motor

Meestal ontmoeten de betrokkenen elkaar in de kring voor de eerste keer sinds het voorval - de diefstal, de overval, de moord. In de kring heeft iedereen evenveel te vertellen; niemand heeft een speciale functie. Dat gegeven leidt op zich al tot een bijzonder soort gesprekken. Opener, directer, veel persoonlijker. De eerste vraag is vaak: "Hoe gaat jou nu, met wat er toen is gebeurd?" Daarbij gaat het niet alleen om het spreken, maar ook om het gehoord worden. RC bieden alle deelnemers de gelegenheid om zich mee te delen; iedereen mag spreken. Er zijn alleen deelnemers, geen toeschouwers. Er zijn ook nauwelijks regels, alleen heldere vragen en eenvoudige stappen. RC hebben vaak een diepgaand effect op de gemeenschap. Toch is het proces ongecompliceerd en direct. Iedereen die zich betrokken voelt, kan meedoen. Zonder speciale training of vooropleiding.

"Ik kan mezelf in jou herkennen"

Een voorbeeld uit de praktijk van Dominic Barter in Rio de Janeiro illustreert hoe Restorative Circles werken. Dominic Barter: "Onlangs zat ik in een kring met een 16-jarige jongen, zijn oma, zijn vader en diens vriendin, een politieagent, diens vrouw en zoon, en een gevangenisbewaarder. De jongeman had samen met een vriend geprobeerd om de agent met zijn auto te kidnappen en te beroven. Op weg naar de pinautomaat trok de agent een verborgen wapen en schoot de verdachte in z'n been. Die werd gearresteerd, zijn vriend ontkwam. In Rio is zoiets aan de orde van de dag. In de kring beginnen we altijd met stap één: wederzijds begrip."

Dat gaat als volgt. Iedereen in de kring spreekt net zo lang, tot hij of zij zich werkelijk gehoord voelt en weet dat de anderen hem hebben begrepen. Daardoor ontstaat verbinding. Die vormt weer de basis voor de volgende stappen. "Je bent een spiegel voor mij", zegt de jongeman tegen de politieman, als hem wordt gevraagd of hij denkt dat de agent hem echt

heeft gehoord. Na hem spreken alle anderen die iets te zeggen hebben. In het spreken en luisteren ontvouwt zich de menselijkheid die wij allemaal delen met elkaar.

Iedereen voelt zich slachtoffer

De tweede stap van Restorative Circles heet ‘verantwoordelijkheid nemen’. De deelnemers wordt gevraagd om zich te herinneren waarom ze zo hebben gehandeld als ze hebben gedaan, en om daarover te spreken. Zo hoort iedereen elkaars bedoelingen. “Waarom heb je dat gedaan? Waarom zo? Waarom mij?” - zijn belangrijke vragen voor geweldslachtoffers. In deze fase gaat het om antwoorden. Er is ruimte voor rouw en voor berouw over de pijn die is aangedaan. Die laten zien en daarover spreken, dat werkt erg helend. Voor de slachtoffers en voor de daders (die zich vaak net zo machteloos en kansloos voelen). Een andere vraag luidt: “Welke behoeften zijn door het voorval niet vervuld?”

“Dit zou ik graag voor jou doen...”

In de derde fase gaat het om handelen. Wat kunnen we doen voor elkaar? Wat bied je aan wie aan, en wat ontvang je graag van de anderen? In de zaak van de mislukte kidnapping komt het tot een lijst van afspraken. De grootmoeder vertelt haar kleinzoon over zijn onlangs overleden moeder. Zijn vader gaat meer tijd met hem doorbrengen. De agent houdt een voordracht in de jeugdgevangenis. De jongeman houdt een voordracht voor zijn jonge medegevangenen, legt leerdoelen vast en krijgt ondersteuning bij het zoeken naar een school na zijn vrijlating. De jeugdrechter ontvangt de afsprakenlijst. In deze fase is het de bedoeling om in de kring de beschadigde gevoelens van gerechtigheid en waardigheid te helen.

“Mijn werk in Rio”

Restorative Circles bestaan al 15 jaar en zijn gebaseerd op geweldloze communicatie. Deze methode werd in de jaren 80 ontwikkeld door Marshall Rosenberg. Dominic Barter startte zijn RC in de sloppenwijken van grote steden in Brazilië. Vijf jaar geleden kwam de doorbraak. Sindsdien werkt Barter intensief samen met het Braziliaanse openbaar ministerie en met het ministerie van Onderwijs. Met steun van UNESCO en het VN Secretariaat voor de Mensenrechten, investeert Justitie in diverse proefprojecten. Barter is adviseur en coördinator van deze projecten. Hij geeft trainingen en supervisie aan maatschappelijk werkers. Ook in andere settings levert hij zijn bijdrage: scholen, verenigingen, NGO's, de politie. De RC zijn zo succesvol, omdat ook rechters en schoolleiders actief meewerken aan de projecten.

Meer informatie

Wie zich wil laten inspireren door de Restorative Circles, krijgt in augustus 2009 een mooie gelegenheid. Dominic Barter komt dan naar Europa, en ook naar Nederland (waar hij ooit enkele jaren woonde). In Amsterdam geeft hij twee informatieavonden in het Engels: op 19 en 20 augustus, van 17.00 tot 22.00 uur. Gastheer is de Protestantse Diaconie aan de Nieuwe Herengracht 18, 1018 DP Amsterdam in samenwerking met de stichting Eigen Kracht. Meer informatie en aanmelden bij Harry Brockhus (06 - 54 687 660, www.meditators.eu of harry@brockhus.nl).